

VALDOVŲ RŪMŲ
MUZIEJUS

DEŠIMTASIS
TARPTAUTINIS

Kovo 3–23 d.

Marco Scacchi
SENOSIOS MUZIKOS FESTIVALIS

ALESSANDRO SCARLATTI (1660–1725)
ORATORIJA „ŠVENTASIS KAZIMIERAS“

**ORATORIO SAN CASIMIRO RE
DI POLONIA (1705)**

SOLISTAI

Gunta Gelgotė

Karališkoji puikybė (Regio Fasto)

Yo Otahara

Žemiškoji meilė (Amor Profano)

Valeria Girardello

Nuolankumas (Humiltà)

Domas Ignotas

Skaistybė (Castità)

Luca Cervoni

šventasis Kazimieras (Saint Casimir)

FESTIVALIO ORKESTRAS

Programos vadovas ir dirigentas
Christian Frattima

Koncertmeisterė
Weronika Zimnoch

**DALYVAUJA KAUNO
BERNIUKŲ IR JAUNUOLIŲ
CHORAS „VARPELIS“**

Koncertmeisteris
Jeronimas Serebrinskas

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero Jogailaičio sūnus Kazimieras (1458–1484) garsėjo išsilavinimu, pamaldumu, užuojauta ligoniams ir neturtėliams. Ankstyva mirtis ir su juo siejami įvykai stebuklai buvo akstinas siekti Kazimiero kanonizacijos, ji įvyko 1602 metais. Patraukli Lietuvos šventojo asmenybė įkvėpė ne vieną Europos menininką – tapyti šventojo paveikslai, kurtos eilės, rašyti muzikos kūriniai. 1705 m. Florencijoje įvyko vieno žymiausių to meto Italijos kompozitorių Alesandro Skarlačio (Alessandro Scarlatti) oratorijos „Šv. Kazimieras“, užsakytos Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jono Sobieskio našlės Marijos Kazimieros d'Arkjen (Marie Casimire d'Arquien), premjera.

The son of the King of Poland and the Grand Duke of Lithuania, Casimir Jagiellon (1458-1484), Casimir, was renowned for his education, piety and compassion for the sick and the poor. His early death and the miracles associated with him were the impetus for the canonisation of Casimir, which took place in 1602. The attractive personality of the Lithuanian saint inspired many European artists, who painted pictures of the saint, composed poems and wrote musical works. In 1705, the premiere of the oratorio „Sanctus Casimirus re di Polonia“ by Alessandro Scarlatti, one of the most famous Italian composers of the time, commissioned by Marie Casimire d'Arquien, widow of the Polish King and Grand Duke of Lithuania John Sobieski, took place in Florence. The concert will feature works by José Marín, Gaspar Sanz, Honoré d'Ambrus, Sébastien Le Camus, Bellerofonte Castaldi, Henry Purcell, Charles Coleman, Tarquinio Merula, Giovanni Girolamo Kapsperger, Barbara Strozzi, Claudio Monteverdi, Santiago de Murcia and Francesca Caccini.

2024 m. kovo 23 d., šeštadienis, 18 val. / 23rd March 2024

Valdovų rūmų Didžioji renesansinė menė / The Great Renaissance Hall

PIRMA DALIS

ŽEMIŠKOJI MEILĖ

Mano karingos dvasios,
kelkit drąsą,
o išdidžiausias strėles ant lanko paruoškite.

Su Kazimieru stipriuoju, kuris išdidžiai niekina grožio ginklus,
noriu išbandyti save.

Ir visa Sarmatija šiame blyksnyje bus mano šlovės teatras ir
laukas. Pažiūrėsiu, ar jo išdidūs pasigrymai pasiduos.

Kelkit drąsa,
mano karingos dvasios.

Oi ne! Ak, sustok dabar, akinantis karo griaustini. Nenusiminti,
ne, jei, bėgdami nuo meilės, vėjai mano geliančias strėles
užgesins.

Iš mielių balsų skambant dainoms, iš daugybės lyrų skambant,
tarp dykinėjimo ir poilsio sutikime drąsųjį.

Taip jūs patirsite sparnuotos dievybės – peikiamos ir
niekinamos – vertę!

Jei neviliosiu, nežinosiu, kaip užkariauti kietą širdį.

Kas atsisako mano [meilės] vilionių, žino, kaip niekinti meilės
ginklus.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ

Išprotėjęs berniukas, ką tu bandai? Kazimiero krūtinė
nepasiduos niekšiškai [žemiškajai] meilei. Aš, kuris esu
valdovų palydovas kiekviename žygdarbyje – KARALIŠKOJI
PUIKYBĖ, – mokėsiu išdidžiai laikyti Sarmatijos skeptrą.
Pažadu –nugalėsiu bailių Kuklumą.

Nėra karališkasis sostas saugus, jei jo nevaldo išdidus valdovas.

Jei aukšta [valdovų] ambicija, imperija – didinga.

ŽEMIŠKOJI MEILĖ

Klausyk, bičiuli, klausyk: tu gerai prisimeni, kiek kartų
nusilenkė Meilė Karališkajam spindesiui. Vis dėlto noriu, kad
būtum ištikimas bendražygis dideliame darbe, nes karaliaus
širdis negali atsispirti tarp patogumų, Karališkojo spindesio, ir
Meilės strėlių.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ

Taigi prie ginklų, prie ginklų!

ŽEMIŠKOJI MEILĖ

O kadangi triumfas tikras, nugalėkime priešą atvirame lauke!

PRIMA PARTE

AMOR PROFANO

Miei spirti guerrieri,
l'ardire destate,
e i dardi più fieri sull'arco apprestate.

Con Casimiro il forte, che superbo disprezza l'armi della
bellezza, io vuò provarmi.

E la Sarmatia tutta fia delle glorie mie teatro e campo di questa
face al lampo. Vedrò se cederan suoi vanti alteri.

L'ardire destate,
miei spirti guerrieri.

Ma no! Deh, cessi ormai, di Marzial fragore il folgorante suono.
Non si sgomenti, no, che con la fuga con cui si vince Amor, forze
che venti tutti spuntar gli strali miei pungenti.

Di dolci voci al canto, di molte cetre al suono, tra l'ozio e tra'l
riposo s'incontri il valoroso.

Così provi il valor del nume alato, vilipeso e sprezzato!

Se non alletto io non vo' vincere rigido cor.

Chi disprezza il mio diletto sa sprezzar l'armi d'Amor.

REGIO FASTO

Folle garzon che tenti? Di Casimiro il petto non cede a vile
affetto. Io, che son de' regnanti compagno in'ogni impresa -
il Regio fasto - di Sarmazia lo scettro saprò regger superbo. A'
questa destra ben trionfar saprà, d'una imbellè Umiltà.

Mal sicuro è un regio soglio se nol regge un fasto altero.

Sol si vanta un alto orgoglio formidabile è un impero.

AMOR PROFANO

Ascolta amico, ascolta: ben ti rammenti quante volte e quante,
inchinossi ad Amore il Regio fasto. Pure fido compagno ti voglio
all'alta impresa ché resister non può d'un rege il core, tra gli agi
e i fasti e il saettar d'Amore.

REGIO FASTO

All'armi dunque, all'armi!

AMOR PROFANO

E se il trionfo è certo l'inimico si vinca in campo aperto!

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ

Tiktai bailumas, o ne šlovė – triumfuoti aklais sukčiavimais.

[Taip elgdamasis] net jei gausi pergalės pripažinimą, pergalės šlovės neturėsi.

SKAISTUMAS

Sustok, sustabdyk savo drąsą dabar!

Tegul Skaistumas ateina Kazimiero gelbėti.

Galėsiu bailaus dievo strėles sudaužyti bei užgesinti užsidegimą!

Tegul tavo lankas nutrūksta, sparnuotoji lankininke: tavo ugnis nebedegs. Kazimieras neginkluotas, tegul nuo tavęs bėga ir sunaikina tavo narsą. Kita ugnis ir kita strėlė smogia į jo širdį. Žaizda, taip, bet ne mirtina: ją išgydys šventasis užsidegimas.

NUOLANKUMAS

Ir aš, kuris tūkstantį kartų buvau tavo palydovas pavojingose situacijose, aš, drąsusis NUOLANKUMAS, ištikimai tau padėsiu. Aš, susijungęs su nenugalėtu princu [Kazimieru], nuversiu Karališkojo spindesio išdidumą. Nes NUOLANKUMAS prieš spindesį – tvirta uola.

Kuo mintis, valdant didžiulę imperiją žmogaus, grindžia viltį? Kuo remdamasis, jei ne viltimi, mąsto žmogus, valdantis didžiulę imperiją? Be vilties, kaip vėjo veikiamas rūkas, visa galia dingsta akimirksniu.

Žmogus veltui stengiasi rasti savo ramybę už Dievo ribų.

Nes iš Jo yra aukščiausias gėris, bet toli nuo Jo viltis visada yra klaidinga.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ, ŽEMIŠKOJI MEILĖ

Šitaip drįstate kelti karą prieš mane ir prieš Meilę!

NUOLANKUMAS

Dabar pamatysite, kad tai mano vertybė

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ, ŽEMIŠKOJI MEILĖ

Nedelskime kariauti su karaliaujančiu sarmatų valdovu šia stipria ranka. Iš savo išpuolių prieš griežtumą pažiūrėsiu, ar kitų žmonių pasigyrimai pasiduos.

ŽEMIŠKOJI MEILĖ

Mano karingos dvasios,

kelkit drąsą,

o išdidžiausias strėles ant lanko paruoškite.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ, ŽEMIŠKOJI MEILĖ

Pergalė yra tikra, nes jokia širdis neturi jėgų pasipriešinti Meilės strėlei.

REGIO FASTO

È viltade, e non è gloria, trionfar con cieca frode.

E se nome hai di vittoria, di vittoria non hai lode.

CASTITÀ

Frenate, frenate ormai l'ardire!

Di Casimiro al fianco la Castitade accorra!

Potrò ben io, d'un vil fanciullo audace spunzar gli strali, ed amorzare la face!

Frangi l'arco arciero alato, la tua face è senza ardor. Casimiro disarmato, fuggè e abbatte il tuo valor. Altra face ed altro strale, del suo petto impiaga il cor. Piaga sì, ma non mortale, cerca e brama il santo ardor.

HUMILTÀ

Ed io, che mille volte, ti fui compagna ai perigliosi salti, coraggiosa umiltade, t'assisterò fedele. Io, del Fasto superbo, unita al prence invito, abatterò l'orgoglio. Ché Umiltà contro il Fasto è un saldo scoglio.

A che fonda uman pensiero, su vasto impero, la sua speranza. Se qual nebbia esposta al vento si dilegua in un momento ogni possanza.

Cerca indarno uman desio fuori d'in Dio, trovar sua pace.

Ché da Lui v'è il sommo bene se va lungi la sua speme è ognor fallace.

REGIO FASTO, AMOR PROFANO

E tanto ardire imbelli contro me, contro Amore!

UMILTÀ, CASTITÀ

Or vedrete che sia il mio valore

REGIO FASTO, AMOR PROFANO

E ché si tarda all'armi del sarmato regnante a questo braccio forte. Dei miei strali al rigore vedrò se cederanno i vanti altrui.

AMOR PROFANO

L'ardire destate,

miei spirti guerrieri.

REGIO FASTO

La vittoria è sicura, ché ogni core forza non ha contro lo stral d'Amore.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ, ŽEMIŠKOJI MEILĖ

[Jam] Rožių vainikas, sujungtas su laurais.

Gražiausios rožės derinamos su laurais, švęsti jo narsumą.

O danguje žvaigždės su savo blizgesiu švęs savo spindesį.

ANTRA DALIS

ŠVENTASIS KAZIMIERAS

Mano siela, ką tu darai, ką tu galvoji?

Kadangi rūmai ir lobiai yra netikras spindesys, tu, išmintingoji [mano siela], netikėki savo akimis ir jausmais.

Mano siela, ką tu darai, ką tu galvoji?

Koks žmogus apgautas, kurio mąstymas yra užgožtas klaidingos šviesos. Tas nelaimingas žmogus nesuvokia, kad žemiškame pasaulyje tikros laimės nėra.

Tegul paguodos ir pompastika, karūnos, lobiai auga, tai yra kankinimas, o Dieve, nes kartu su jais auga ir žmonių noras jų gauti.

Tik tavyje, aukščiausiasis Dieve, lai būna mano mintys.

Ir mėgaudamasi amžinąja šviesa, tegul mano širdis džiaugiasi amžinai.

Dieve, didžiulė mano jūra, ši siela, tyra, miela, trokšta tik tavęs; tavyje mano siela randa ir uostą, ir ramybę, ir nebijo skęsti.

Ši siela, tyra, miela, didžiulė jūra, trokšta tik tavęs.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ

Toks niekingas ir apleistas, mirtingiesiems ir sau nežinomas, ar tu gyvensi, tu, kuris gimei rūmams ir sostams? O karališkos sielos, kilnios širdies, niekšybė ir raudonumas.

Kokia nauda nenugalėtam princui stiprybės, drąsos, išminties ir narsumo vertybės, jei jis atstumia karališkąją pompastiką iš savo krūtinės? Sugrįžk, grįžk į save, nes tavo tikslas yra pranokti kiekvieno kito herojaus šlovę.

Tavo kardas atneš tau didelių pergalių.

Kokia nauda išdidžiam vadovui malonė, veržlumas, dvasia ir grožis, jei jo didžioji siela yra baili? Sugrįžk, grįžk į save, nes tavo likimas yra pranokti kiekvieno kito herojaus šlovę.

Tavo kardas atneš tau didelių pergalių.

NUOLANKUMAS

Šlovės ir trofėjai yra tik debesys, kuriuos vėjas nuvalo, trumpalaikiai ir trapūs šešėliai, kuriais pasaulis apgauna mirtinguosius. Tau pasiseks, jei tau bus leista įveikti pagundas dorybės ginklais.

REGIO FASTO, AMOR PROFANO

Al serto le rose, unite agli allori, oh come più belle m'appresta il valor.

Le rose più belle unite agli allori, oh come più belle m'appresta il valor.

E in cielo le stelle, coi loro fulgori, non sparver vezzose più lieto splendor.

SECONDA PARTE

SAN CASIMIRO

Alma mia, che fai, che pensi?

Se gli ostri, se gli ori son finti splendori, tu saggia non dar fede agli occhi ai sensi.

Alma mia, che fai, che pensi?

Quanto si inganna uman pensier cui falsa luce ingombra. Non s'accorge, infelice, che non fu mai vero piacer nel mondo.

Crescan gli agi e le pompe, le corone, i tesori, son pur tormenti, o Dio, se pur cresce coi fasti uman desio.

In te solo, sommo Nume, il desio s'aggiri e posi.

E godendo eterno Lume, goda eterni i miei riposi.

Di te sol sete ha quest'alma, puro, dolce, immenso mar; in te trova e porto e calma, non paventa naufragar, se in te trova porto e calma non paventa naufragar.

Di te sol sete ha quest'alma, puro, dolce, immenso mar

REGIO FASTO

Dunque vile, e negletto, incognito a' mortali ed a te stesso vivrai, tu che nascesti agl'ostrì, ai troni? Oh, d'un alma real, d'un nobil core, ignominia e rossore.

Che, che, che si giova a prence invito: forza, ardir, senno, e valor, se poi nel petto chiudi, negletto, il regio cor. Torna, torna in te stesso, ché è superar d'ogni altro eroe le glorie.

Ti prepara il tuo brando alte vittorie.

Che, che, a che serve a' duce altero: grazia e brio, spinto e beltà, se in vile calma, la tua grand'alma codarda sta. Torna, torna in te stesso, ché è superar d'ogni altro eroe le glorie.

Ti prepara il tuo brando alte vittorie.

UMILTÀ

Che glorie, che trofei, nubi che 'l vento sgombra, ombre caduche e frali, che il mondo addita ai miseri mortali. Felice te, se ti sarà concesso con armi di virtù vincer te stesso.

ŠVENTASIS KAZIMIERAS

Taip, taip, man niekas kitas nerūpi. Patarimas neštis žudynes kitur ir turėti tūkstantį nuožmių priešų yra labai kvailas. Mirtingieji pojūčiai veda į mirtį ir tuštybę.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ

Jeį tavo širdis pagaliau pasiduos tavo, kaip karaliaus, likimui, tavo aukštą narsumą švęs visi.

Kazimierai, tu apgautas! Tai, ką tu vadini šventu nuolankumu, toli nuo ginklų ir triumfų, komforto ir spindesio, iš tikrųjų yra tiesiog bailumas!

NUOLANKUMAS

Taigi ar tvirta ir stipri tavo širdies uola susvyruos prieš kiekvieną pagundą?

Tuščiu pasauliu, ne, ne, netikėki! Tuščias pasaulis visada apgauna juo tikinčiųjų širdis.

Visada pabėki nuo aklojo pasaulio.

Šis žiaurus pasaulis visada yra neištikimas tiems, kurie jį dievina.

KARALIŠKOJI PUIKYBĖ

Taigi tu nusprendeį daugiau nesekti daugelio prieš jus buvusių karalių didvyrių pėdsakais? Kazimierai, Kazimierai, ką tu darai?

Prisiminki nemirtingųjų herojų laurus, didelius [tavo pirmtakų] daug kur nuveiktus darbus.

NUOLANKUMAS

Skeptrai, pompastika ir pagyrimai nepadaro sielos geresnės.

ŠVENTASIS KAZIMIERAS

Mano sielą vis dar kankina prieštaringos mintys. Tu, valdingasis Viešpatie, kuriam visada buvo brangi mano siela, Dieve, kuris mirtingiesiems davei savo kraują, atverk ir nušviesk mano tamsias abejones ir sustiprink dorybę, kuri nyksta. Išlaisvink mano mintis nuo visų klaidų, nes viskas, ką žmonija vertina, yra tik dūmai ir šešėlis.

Mano siela jau dega tikėjimu, meile ir viltimi.

Dabar paniekink turtus mano širdyje ir išvaryk tuštybę.

CHORAS

Kazimiero nuolankumas jau triumfuoja prieš pragarą.

Ir šlovė nusileidžia imperijai, jei jai vadovauja amžinasis Dievo tarnas.

SAN CASIMIRO

Sì, sì, d'altro non curo. È ben folle il consiglio: portar le stragi altrove, e mille aver fieri nemici in seno. I sensi che van sempre all'alma accanto minaccian morte e ottengon spesso il vanto.

REGIO FASTO

De' sensi all'incanto, se cede il tuo core, avrai solo il vanto d'un alto valore.

Casimiro t'inganni! Se quella che lontana dall'armi e dai trionfi, dagli agi e dalle pompe chiami Santa Umiltade, a chi ben dritto mira sembra stolta viltade!

UMILTÀ

E del tuo cor la salda e forte rocca del volgo invano errante all'aura lieve e vana vacillerà in costanze?

Al mondo vano, no, no, non prestar fede! Ei sempre affanna e 'l core inganna di chi gli crede.

Il cieco mondo fuggi ad ogni ora, sì, fuggi ad ogni ora.

Questo crudele, sempre infedele a chi l'adora.

Il cieco mondo fuggi ad ogni ora, sì, fuggi ad ogni ora.

REGIO FASTO

Pur da maggiori tuoi da tanti regi eroi, or lontano non andrai. Casimiro, Casimiro, che fai?

Mira pur gli antichi allori, l'alte imprese in tante soglie.

UMILTÀ

Pure scettri e fasti e onori poca terra in seno accoglie.

SAN CASIMIRO

Fra contrari pensieri ancor l'alma contrasta. Tu, sovrano Signor, cui già più cara fu mia salute, mio Dio, col proprio sangue, tu mie tenebre folte apri e rischiara, e avvalora la virtù, che langue. Fa' che discerna omai, la mente d'ogni error libera e sgombra, ché quando il mondo apprezza è fumo ed ombra.

Già di fede, amor, speranza, tutta accesa è l'alma mia.

Or disprezza questo core, fra il diletto sdegna il Fasto, e i sensi oblia.

Già di fede, amor, speranza, tutta accesa è l'alma mia.

CORO

L'umiltà di Casimiro già trionfa dell'inferno.

E di gloria in su l'empiro se l'imbreccia un serbo eterno.